

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA LOMLOE

Centro educativo

Código	Centro	Concello	Ano académico
15032923	IES de Carral	Carral	2023/2024

Área/materia/ámbito

Ensinanza	Nome da área/materia/ámbito	Curso	Sesións semanais	Sesións anuais
Educación secundaria obrigatoria	Xeografía e historia	3º ESO	3	105

Réxime

Réxime xeral-ordinario

Contido	Páxina
1. Introducción	3
2. Obxectivos e súa contribución ao desenvolvemento das competencias	4
3.1. Relación de unidades didácticas	5
3.2. Distribución currículo nas unidades didácticas	7
4.1. Concrecións metodolóxicas	21
4.2. Materiais e recursos didácticos	22
5.1. Procedemento para a avaliación inicial	22
5.2. Criterios de cualificación e recuperación	22
5.3. Procedemento de seguimento, recuperación e avaliación das materias pendentes	23
6. Medidas de atención á diversidade	24
7.1. Concreción dos elementos transversais	24
7.2. Actividades complementarias	25
8.1. Procedemento para avaliar o proceso do ensino e a practica docente cos seus indicadores de logro	26
8.2. Procedemento de seguimento, avaliación e propostas de mellora	27
9. Outros apartados	27

1. Introducción

1. CONTEXTO: CENTRO E ALUMNADO.

O centro no que se vai desenvolver a Programación Didáctica é o I.E.S de Carral (Carral. A Coruña), no que se imparte Educación Secundaria Obrigatoria.

O alumnado ao que vai dirixida a programación está composto por dous grupos de 3º ESO, de 29 e 25 alumnos/as respectivamente.

O alumnado pertence maioritariamente a toda a zona de Carral, núcleo e parroquias (transportado), sen presentar diferencias significativas entre uns e outros. Tamén están matriculados no centro algúns alumn@s do concello de Abegondo. Son todos de tipo semiurbano, combiñando intereses, gustos e modas de corte urbano cunha certa tranquilidade nos comportamentos que resta conflictividade xeral. Falan maioritariamente en castelán. Proceden de familias de clase media-baixa, con traballos no sector servizos de forma destacada. Hai boa e fluida comunicación coas familias, que teñen -en xeral- unha disposición positiva cara á formación dos fillos, con expectativas de estudos de bacharelato e superiores en moitos casos. O nivel cultural semella ser medio-baixo.

O nivel académico xeral que presenta o alumnado en toda a área de Sociais é medio-baixo, según as enquisas e estudos recentes, en correspondencia coas cualificacións xerais elaboradas en todos os ámbitos. Fallan elementos globais que afectan ao sistema educativo en conxunto, con problemas de base, de déficit de recursos axeitados, de carencia de hábitos e non dominio de técnicas de organización e de estudo, etc. Semella corresponder máis a fallos sistémicos que a situacións particulares da zona.

A pesares desta situación xeral, o nivel de fracaso escolar nas materias que abrangue o noso departamento, considerando todas as convocatorias oficiais, podemos afirmar que é baixo. Abundando no explicado nesta introdución, podemos reseñar que través do sistema de avaliación, os criterios de cualificación e o intento permanente de non excluir das posibilidades de éxito a ningún alumn@, dentro do carácter formativo das avaliacións e os sistemas de recuperación deseñados, conseguimos que todo o alumnado cun nivel de traballo, interés e participación mínimos manteña a motivación axeitada cara ao éxito final. Tamén sabemos que nos últimos anos, grazas ás nosas averiguacións e seguementos, o nivel académico nas nosas materias en cursos posteriores fóra deste centro, é axeitado, con maioría ampla de éxito escolar, o que conduce a unha boa propedeútica do conxunto do proceso.

2. CONTEXTUALIZACIÓN DA ÁREA.

A área de Xeografía e Historia contribúe á percepción e análise dunha realidade cada vez máis diversa e cambiante. A comprensión do seu devir a través do tempo e o espazo, e a análise do cambio como resultado da acción humana implica concibir a aprendizaxe dos estudantes como invitación ao autoconhecimento. O compromiso social de vivir en sociedade, interactuar na contorna e comprender como son estas relacións e as normas de funcionamento que os rexen son fundamentais para que os alumnos poidan asumir os seus dereitos e as súas responsabilidades, exercer a cidadanía e orientar aos seus membros.

Vincúlase e continúa co proceso de desenvolvemento de competencias na área de Ciencias Sociais da educación primaria, pero agora préstase especial atención á Xeografía e á Historia, debido ao seu carácter comprensivo, global e integrador e á súa vinculación con outras ciencias sociais, o que lle permite contribuír ao logro de obxectivos e competencias que marcan o perfil de saída dos estudantes ao finalizar a educación básica.

A área está organizada en tres bloques:

- Retos do mundo actual.
- Sociedades e territorios.
- Compromiso cívico e global.

Preténdese conseguir que o alumnado desenvolva un perfil relevante en dimensións fundamentais da aprendizaxe, como o traballo sobre a información e as súas fontes a través de diversos recursos, incluídos os dixitais, a contextualización da aprendizaxe na contorna local e global, o interese para os Obxectivos de Desenvolvemento Sostible, o exercicio da solidariedade e a cohesión social, o respecto á diversidade cultural e ás distintas identidades, utilizando o xuízo ético baseado en valores e prácticas democráticas, a avaliación e conservación do patrimonio, a defensa da igualdade real entre mulleres e homes, así como a loita contra calquera tipo de discriminación.

2. Obxectivos e súa contribución ao desenvolvemento das competencias

Obxectivos	CCL	CP	STEM	CD	CPSAA	CC	CE	CCEC
OBX1 - Buscar, seleccionar, tratar e organizar información sobre temas relevantes do presente e do pasado, usando criticamente fontes históricas e xeográficas, para adquirir coñecementos, elaborar e expresar contidos en varios formatos.	2-3		4	1-2		1		
OBX2 - Indagar, argumentar e elaborar produtos propios sobre problemas xeográficos, históricos e sociais que resulten relevantes na actualidade, desde o local ao global, para desenvolver un pensamento crítico, respectuoso coas diferenzas, que contribúa á construción da propia identidade e a enriquecer o acervo común.	1-2			2		1-3	3	3
OBX3 - Coñecer os principais desafíos aos que se enfrontaron distintas sociedades ao longo do tempo, identificando as causas e consecuencias dos cambios producidos e os problemas aos que se enfrontan na actualidade, mediante o desenvolvemento de proxectos de investigación e o uso de fontes fiables, para realizar propostas que contribúan ao desenvolvemento sustentable.			3-4-5		3	3-4	1	1
OBX4 - Identificar e analizar os elementos da paisaxe e a súa articulación en sistemas complexos naturais, rurais e urbanos, así como a súa evolución no tempo, interpretando as causas das transformacións e valorando o grao de equilibrio existente nos distintos ecosistemas, para promover a súa conservación, mellora e uso sustentable.					2	1-2-3-4	1	
OBX5 - Analizar de forma crítica formulacións históricas e xeográficas explicando a construción dos sistemas democráticos e os principios constitucionais que rexen a vida en comunidade, así como asumindo os deberes e dereitos propios do noso marco de convivencia, para promover a participación cidadá e a cohesión social.	5					1-2		1
OBX6 - Comprender os procesos xeográficos, históricos e culturais que conformaron a realidade multicultural na que vivimos, coñecendo e difundindo a historia e a cultura das minorías étnicas presentes no noso país, e valorando a achega dos movementos en defensa da igualdade e a inclusión, para reducir estereotipos, evitar calquera tipo de discriminación e violencia, e recoñecer a riqueza da diversidade.	5				3	1-2-3		1

Obxectivos	CCL	CP	STEM	CD	CPSAA	CC	CE	CCEC
OBX7 - Identificar os fundamentos que sosteñen as diversas identidades propias e as alleas, a través do coñecemento e posta en valor do patrimonio material e inmaterial que compartimos para conservalo e respectar os sentimentos de pertenza, así como para favorecer procesos que contribúan á cohesión e solidariedade territorial no tocante aos valores do europeísmo e da Declaración Universal dos Dereitos Humanos.		3			1	1-2-3		1
OBX8 - Tomar conciencia do papel dos ciclos demográficos, o ciclo vital, as formas de vida e as relacións interxeracionais e de dependencia na sociedade actual e a súa evolución ao longo do tempo, analizándoas de forma crítica, para promover alternativas saudables, sustentables, enriquecedoras e respectuosas coa dignidade humana e o compromiso coa sociedade e a contorna.			5	4	2-5	1-2-3		
OBX9 - Coñecer e valorar a importancia da seguridade integral cidadá na cultura de convivencia nacional e internacional, recoñecendo a contribución do Estado, as súas institucións e outras entidades sociais á cidadanía global, á paz, á cooperación internacional e ao desenvolvemento sustentable, para promover a consecución dun mundo máis seguro, solidario, sustentable e xusto.	2					1-2-3-4	1	1

Descrición:

3.1. Relación de unidades didácticas

UD	Título	Descrición	% Peso materia	Nº sesións	1º trim.	2º trim.	3º trim.
1	O equilibrio entre medio natural e actividade humana	Esta unidade iníciase coa reflexión sobre as consecuencias da intervención humana no medio para profundar no estudo dos recursos naturais que están en risco, analizando o relevo e as augas do mundo, e na análise do clima e as causas e consecuencias do cambio climático. O resultado destas reflexións e análises plasmarase nun reto: unha proposta de medidas para facer un uso sostible dos transportes mediante unha exposición fotográfica.	10	10	X		

UD	Título	Descrición	% Peso materia	Nº sesións	1º trim.	2º trim.	3º trim.
2	O equilibrio entre medio natural e actividade humana	A unidade comeza coa reflexión sobre os cambios producidos na poboación, a partir da cal profundarase nestas e outras razóns do envellecemento demográfico e analizaranse diferentes aspectos como a distribución, a evolución e os problemas da poboación. O resultado destas reflexións e da análise plasmarase nun reto: realizar unha enquisa sobre a calidade de vida das persoas que non teñen acceso a sistemas de saúde e saneamento que garanta o seu benestar.	12	13	X		
3	A economía mundial. Como nos afecta a globalización?	Exponse nesta unidade unha reflexión sobre a relación entre globalización, crise e emprego, para analizar a continuación os axentes e os factores produtivos da actividade económica, os sistemas económicos e os factores que alimentaron a globalización. O resultado destas reflexións e da análise plasmarase nun reto: realizar un proxecto empresarial respectuoso cos ODS.	12	13	X		
4	A produción de alimentos, clave na Axenda 2030	Nesta unidade, cuestionarase a xestión actual da agricultura no mundo, en Europa e en España, e valoraranse os efectos dos avances tecnolóxicos na produción, a produtividade e o medio ambiente, identificando os retos aos que se enfrenta hoxe o sector primario. O resultado destas reflexións e da análise plasmarase nun reto: cuestionar a teoría malthusiana.	12	13		X	
5	A necesidade dunha industria máis sostible	Nesta unidade, reflexiónase sobre a necesidade de innovación no sector industrial, fundamental para a economía, pero tamén o sector que máis impacto provoca no medio ambiente. As melloras que se propoñen baséanse en aplicar criterios de sostibilidade aos modos de produción. O alumnado analizará as características do sector secundario no mundo, en Europa e en España, e valorará os problemas que derivan das actividades deste sector e as propostas innovadoras para evitalos. O resultado destas reflexións plasmarase nun reto: escribir un guión cinematográfico sobre a evolución da actividade industrial.	12	13		X	
6	Comercio e transporte: motor e reto da economía	Nesta unidade, pártese da reflexión sobre a dependencia do transporte para que o alumnado comprenda o papel do comercio internacional no desenvolvemento dos países e descubra o impacto ambiental do transporte. O resultado destas reflexións	10	10		X	

UD	Título	Descrición	% Peso materia	Nº sesións	1º trim.	2º trim.	3º trim.
6	Comercio e transporte: motor e reto da economía	plasmarse nun reto: propor medidas para o uso sostible do transporte.	10	10		X	
7	Outros servizos básicos para a economía e o benestar	Esta unidade parte da reflexión sobre a necesidade de que o turismo sexa sostible; analízase o impacto económico, social e ambiental do turismo, a fenda dixital que creou diferenzas sociais por diferentes motivos, os servizos persoais relacionados co estilo de vida e a imaxe, e os servizos sociais, destinados aos colectivos máis vulnerables. O resultado destas reflexións plasmarase nun reto: crear unha experiencia de turismo sostible.	10	10			X
8	Os retos do mundo globalizado e os ODS	Nesta unidade didáctica, o alumnado coñecerá os artigos da Declaración Universal dos Dereitos Humanos e analizará o estado no que se atopan os Obxectivos do Desenvolvemento Sostible. Comézase cunha reflexión sobre a vulneración dos dereitos humanos, a partir da cal se profundará nestas e outras razóns que provocan desigualdades e as inxustizas sociais e na necesidade de que cada persoa asuma a responsabilidade que lle corresponde como parte da sociedade. O resultado destas reflexións e da análise plasmarase nun reto: participar nun voluntariado.	10	10			X
9	A crise do Antigo Réxime. A orixe do mundo contemporáneo	Ao longo desta unidade, o alumnado coñecerá que no século XVIII a maneira de entender o mundo e a forma de pensar cambiaron, o que fixo que as bases do Antigo Réxime se disolveran dando paso a un novo mundo moito máis parecido a como o entendemos hoxe. A partir da reflexión sobre os cambios na maneira de entender o mundo, o alumnado comprenderá o papel que xogou a ilustración neste proceso. O resultado destas reflexións e da análise plasmarase nun reto: realizar unha revista escolar divulgativa como medio para axudar a difundir o coñecemento e a xerar oportunidades de futuro.	12	13			X

3.2. Distribución currículo nas unidades didácticas

UD	Título da UD	Duración
1	O equilibrio entre medio natural e actividade humana	10

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.2 - Xerar produtos orixinais e creativos mediante a reelaboración de coñecementos previos a través de ferramentas de investigación que permitan explicar problemas presentes e pasados da humanidade a distintas escalas temporais e espaciais, do local ao global, utilizando conceptos, situacións e datos relevantes.	Xerar produtos orixinais e creativos mediante a reelaboración de coñecementos previos a través de ferramentas de investigación que permitan explicar problemas presentes e pasados da humanidade a distintas escalas temporais e espaciais.	PE	70
CA2.5 - Idear e adoptar, cando sexa posible, comportamentos e accións que contribúan á conservación e mellora da contorna natural, rural e urbana, a través do respecto a todos os seres vivos, mostrando comportamentos orientados ao logro dun desenvolvemento sustentable das devanditas contornas, e defendendo o acceso universal, xusto e equitativo aos recursos que nos ofrece o planeta.	Idear e adoptar, cando sexa posible, comportamentos e accións que contribúan á conservación e mellora da contorna natural, rural e urbana, a través do respecto a todos os seres vivos.		
CA3.1 - Establecer conexións e relacións entre os coñecementos e informacións adquiridos, elaborando sínteses interpretativas e explicativas, mediante informes, estudos ou dosieres informativos, que reflectan un dominio e consolidación dos contidos tratados.	Establecer conexións e relacións entre os coñecementos e informacións adquiridos, elaborando sínteses interpretativas e explicativas.		
CA3.3 - Entender e afrontar, desde un enfoque ecosocial, problemas e desafíos pasados, actuais ou futuros das sociedades contemporáneas tendo en conta as súas relacións de interdependencia e ecodependencia.	Entender e afrontar, desde un enfoque ecosocial, problemas e desafíos pasados, actuais ou futuros das sociedades contemporáneas.		
CA3.7 - Adoptar un papel activo e comprometido coa contorna, de acordo con aptitudes, aspiracións, intereses e valores propios, a partir da análise crítica da realidade económica, da distribución e xestión do traballo, e a adopción de hábitos responsables, saudables, sustentables e respectuosos coa dignidade humana e a doutros seres vivos, así como da reflexión ética ante os usos da tecnoloxía e a xestión do tempo libre.	Adoptar un papel activo e comprometido coa contorna.		
CA3.8 - Contribuír á consecución dun mundo máis seguro, xusto, solidario e sustentable, a través da análise dos principais conflitos do presente e o recoñecemento das institucións do Estado, e das asociacións civís que garanten a seguridade integral e a convivencia social, así como dos compromisos internacionais do noso país en favor da paz, a seguridade, a cooperación, a sustentabilidade, os valores democráticos e os Obxectivos de Desenvolvemento Sustentable.	Contribuír á consecución dun mundo máis seguro, xusto, solidario e sustentable.		
CA1.3 - Coñecer os Obxectivos de Desenvolvemento Sustentable, realizando propostas que contribúan ao seu logro, aplicando métodos e proxectos de investigación, incidindo no uso de mapas e outras representacións gráficas, así como de medios accesibles de interpretación de imaxes.	Coñecer os Obxectivos de Desenvolvemento Sustentable.	TI	30

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.4 - Identificar os elementos da contorna e comprender o seu funcionamento como un sistema complexo por medio da análise multicausal das súas relacións naturais e humanas, presentes e pasadas, valorando o grao de conservación e de equilibrio dinámico.	Identificar os elementos da contorna e comprender o seu funcionamento como un sistema complexo.		
CA2.3 - Transferir adecuadamente a información e o coñecemento por medio de narracións, pósteres, presentacións, exposicións orais, medios audiovisuais e outros produtos.	Transferir adecuadamente a información e o coñecemento por medio de narracións, pósteres, presentacións, exposicións orais, medios audiovisuais e outros produtos.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Obxectivos de Desenvolvemento Sustentable. Emerxencia climática e sustentabilidade. Relación entre factores naturais e antrópicos. Modificacións, efectos e ameazas na Terra e a contorna próxima de España e Galicia. Os avances tecnolóxicos e a conciencia ecosocial. - Sociedade da información. Procura, tratamento da información, uso de datos en contornas dixitais e avaliación e contraste da fiabilidade das fontes. O problema da desinformación. Uso específico do léxico relativo aos ámbitos histórico, artístico e xeográfico. - Dilemas e incertezas ante o crecemento, a empregabilidade e a sustentabilidade. - A transformación humana do territorio e a distribución desigual dos recursos e do traballo. Evolución dos sistemas económicos. - Implicación na defensa e protección do medio ambiente. Acción e posición ante a emerxencia climática. - A transformación humana do territorio e a distribución desigual dos recursos e do traballo. Evolución dos sistemas económicos, dos ciclos demográficos, dos modos de vida e dos modelos de organización social. A loita polos dereitos laborais e sociais: o estado do benestar.

UD	Título da UD	Duración
2	O equilibrio entre medio natural e actividade humana	13

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.5 - Rexeitar actitudes discriminatorias e recoñecer a riqueza da diversidade, a partir da análise da relación entre os aspectos xeográficos, históricos, ecosociais e culturais que conformaron a sociedade globalizada e multicultural actual, e o coñecemento da achega dos movementos en defensa dos dereitos das minorías e en favor da inclusión e a igualdade real, especialmente das mulleres e doutros colectivos discriminados.	Rexeitar actitudes discriminatorias e recoñecer a riqueza da diversidade.	PE	60

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.6 - Recoñecer os trazos que van conformando a identidade propia e a dos demais, a riqueza das identidades múltiples en relación con distintas escalas espaciais, a través da investigación e a análise dos seus fundamentos xeográficos, históricos, artísticos, ideolóxicos e lingüísticos, e o recoñecemento das súas expresións culturais.	Recoñecer os trazos que van conformando a identidade propia e a dos demais, a riqueza das identidades múltiples en relación con distintas escalas espaciais.		
CA2.7 - Recoñecer movementos e causas que xeren unha conciencia solidaria, promovan a cohesión social, e traballen para a eliminación da desigualdade, especialmente a motivada por cuestión de xénero, e para o pleno desenvolvemento da cidadanía, mediante a mobilización de coñecementos e estratexias de participación, traballo en equipo, mediación e resolución pacífica de conflitos.	Recoñecer movementos e causas que xeren unha conciencia solidaria, promovan a cohesión social, e traballen para a eliminación da desigualdade, especialmente a motivada por cuestión de xénero, e para o pleno desenvolvemento da cidadanía.		
CA3.1 - Establecer conexións e relacións entre os coñecementos e informacións adquiridos, elaborando sínteses interpretativas e explicativas, mediante informes, estudos ou dosieres informativos, que reflectan un dominio e consolidación dos contidos tratados.	Establecer conexións e relacións entre os coñecementos e informacións adquiridos.		
CA3.5 - Rexeitar actitudes discriminatorias e recoñecer a riqueza da diversidade, a partir da análise da relación entre os aspectos xeográficos, históricos, ecosociais e culturais que conformaron a sociedade globalizada e multicultural actual, e o coñecemento da achega dos movementos en defensa dos dereitos das minorías e en favor da inclusión e a igualdade real, especialmente das mulleres e doutros colectivos discriminados.	Rexeitar actitudes discriminatorias e recoñecer a riqueza da diversidade.		
CA2.3 - Transferir adecuadamente a información e o coñecemento por medio de narracións, pósteres, presentacións, exposicións orais, medios audiovisuais e outros produtos.	Transferir adecuadamente a información e o coñecemento.		
CA2.6 - Coñecer, valorar e exercitar responsabilidades, dereitos e deberes e actuar en favor do seu desenvolvemento e a defensa dos valores constitucionais e democráticos.	Coñecer, valorar e exercitar responsabilidades, dereitos e deberes.		
CA2.8 - Recoñecer os trazos que van conformando a identidade propia e a dos demais, a riqueza das identidades múltiples en relación con distintas escalas espaciais, a través da investigación e a análise dos seus fundamentos xeográficos, históricos, artísticos, ideolóxicos e lingüísticos, e o recoñecemento das súas expresións culturais.	Recoñecer os trazos que van conformando a identidade propia e a dos demais, a riqueza das identidades múltiples en relación con distintas escalas espaciais.	TI	40

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA3.4 - Recoñecer movementos e causas que xeren unha conciencia solidaria, promovan a cohesión social e traballen para a eliminación da desigualdade, especialmente a motivada por cuestión de xénero, e para o pleno desenvolvemento da cidadanía, mediante a mobilización de coñecementos e estratexias de participación, traballo en equipo, mediación e resolución pacífica de conflitos.	Recoñecer movementos e causas que xeren unha conciencia solidaria, promovan a cohesión social e traballen para a eliminación da desigualdade, especialmente a motivada por cuestión de xénero, e para o pleno desenvolvemento da cidadanía.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Globalización. Os movementos migratorios e interculturalidade no ámbito mundial. Conflitos ideolóxicos e etnoculturais. - Sociedade da información. Procura, tratamento da información, uso de datos en contornas dixitais e avaliación e contraste da fiabilidade das fontes. O problema da desinformación. Uso específico do léxico relativo aos ámbitos histórico, artístico e xeográfico. - O global e o local. A investigación en Ciencias Sociais. O estudo multicausal e a análise comparada do espazo natural, rural e urbano. A súa evolución en España e Galicia e os retos de futuro. - Análise e interpretación de conceptos espaciais: localización, escala, conexión e proximidade espacial. - Estructuras económicas no mundo actual: unha economía globalizada. Os sectores produtivos na Unión Europea, España e Galicia, a súa transformación e evolución. A Unión Europea como exemplo do funcionamento dos mercados. A eurorrexión Galicia-Norte de Portugal. - Igualdade de xénero e formas de violencia contra as mulleres. Actitudes e comportamentos sexistas - Diversidade social, etnocultural e de xénero. Migracións, multiculturalidade e mestizaxe en sociedades abertas. Historia e recoñecemento do pobo xitano e outras minorías étnicas do noso país. España, país de migrantes. Novas formas de identificación cultural. - Métodos de investigación no ámbito da Xeografía e da Historia. Metodoloxías do pensamento histórico e do pensamento xeográfico. - Os ciclos e réximes demográficos. O reto demográfico en España e Galicia: Envellecemento e políticas demográficas. Cambios dos modos de vida e dos modelos de organización social. - Diversidade social e multiculturalidade. Integración e cohesión social. Medidas e accións en favor da igualdade e da plena inclusión. - A transformación humana do territorio e a distribución desigual dos recursos e do traballo. Evolución dos sistemas económicos, dos ciclos demográficos, dos modos de vida e dos modelos de organización social. A loita polos dereitos laborais e sociais: o estado do benestar.

UD	Título da UD	Duración
3	A economía mundial. Como nos afecta a globalización?	13

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
--------------------------------	-------------------------------	-----------	----------

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA2.5 - Idear e adoptar, cando sexa posible, comportamentos e accións que contribúan á conservación e mellora da contorna natural, rural e urbana, a través do respecto a todos os seres vivos, mostrando comportamentos orientados ao logro dun desenvolvemento sustentable das devanditas contornas, e defendendo o acceso universal, xusto e equitativo aos recursos que nos ofrece o planeta.	Idear e adoptar, cando sexa posible, comportamentos e accións que contribúan á conservación e mellora da contorna natural, rural e urbana.	PE	50
CA3.1 - Establecer conexións e relacións entre os coñecementos e informacións adquiridos, elaborando sínteses interpretativas e explicativas, mediante informes, estudos ou dossieres informativos, que reflectan un dominio e consolidación dos contidos tratados.	Establecer conexións e relacións entre os coñecementos e informacións adquiridos.		
CA1.3 - Coñecer os Obxectivos de Desenvolvemento Sustentable, realizando propostas que contribúan ao seu logro, aplicando métodos e proxectos de investigación, incidindo no uso de mapas e outras representacións gráficas, así como de medios accesibles de interpretación de imaxes.	Coñecer os Obxectivos de Desenvolvemento Sustentable.	TI	50
CA2.3 - Transferir adecuadamente a información e o coñecemento por medio de narracións, pósteres, presentacións, exposicións orais, medios audiovisuais e outros produtos.	Transferir adecuadamente a información e o coñecemento.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Sociedade da información. Procura, tratamento da información, uso de datos en contornas dixitais e avaliación e contraste da fiabilidade das fontes. O problema da desinformación. Uso específico do léxico relativo aos ámbitos histórico, artístico e xeográfico. - O global e o local. A investigación en Ciencias Sociais. O estudo multicausal e a análise comparada do espazo natural, rural e urbano. A súa evolución en España e Galicia e os retos de futuro. - Análise e interpretación de conceptos espaciais: localización, escala, conexión e proximidade espacial. - Estructuras económicas no mundo actual: unha economía globalizada. Os sectores produtivos na Unión Europea, España e Galicia, a súa transformación e evolución. A Unión Europea como exemplo do funcionamento dos mercados. A eurorrexión Galicia-Norte de Portugal. - A transformación humana do territorio e a distribución desigual dos recursos e do traballo. Evolución dos sistemas económicos. - A transformación humana do territorio e a distribución desigual dos recursos e do traballo. Evolución dos sistemas económicos, dos ciclos demográficos, dos modos de vida e dos modelos de organización social. A loita polos dereitos laborais e sociais: o estado do benestar.

UD	Título da UD	Duración
4	A produción de alimentos, clave na Axenda 2030	13

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA2.5 - Idear e adoptar, cando sexa posible, comportamentos e accións que contribúan á conservación e mellora da contorna natural, rural e urbana, a través do respecto a todos os seres vivos, mostrando comportamentos orientados ao logro dun desenvolvemento sustentable das devanditas contornas, e defendendo o acceso universal, xusto e equitativo aos recursos que nos ofrece o planeta.	Idear e adoptar, cando sexa posible, comportamentos e accións que contribúan á conservación e mellora da contorna natural, rural e urbana.	PE	25
CA1.3 - Coñecer os Obxectivos de Desenvolvemento Sustentable, realizando propostas que contribúan ao seu logro, aplicando métodos e proxectos de investigación, incidindo no uso de mapas e outras representacións gráficas, así como de medios accesibles de interpretación de imaxes.	Coñecer os Obxectivos de Desenvolvemento Sustentable.	TI	75
CA2.3 - Transferir adecuadamente a información e o coñecemento por medio de narracións, pósteres, presentacións, exposicións orais, medios audiovisuais e outros produtos.	Transferir adecuadamente a información e o coñecemento.		
CA3.1 - Establecer conexións e relacións entre os coñecementos e informacións adquiridos, elaborando sínteses interpretativas e explicativas, mediante informes, estudos ou dosieres informativos, que reflectan un dominio e consolidación dos contidos tratados.	Establecer conexións e relacións entre os coñecementos e informacións adquiridos.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Sociedade da información. Procura, tratamento da información, uso de datos en contornas dixitais e avaliación e contraste da fiabilidade das fontes. O problema da desinformación. Uso específico do léxico relativo aos ámbitos histórico, artístico e xeográfico. - O global e o local. A investigación en Ciencias Sociais. O estudo multicausal e a análise comparada do espazo natural, rural e urbano. A súa evolución en España e Galicia e os retos de futuro. - Análise e interpretación de conceptos espaciais: localización, escala, conexión e proximidade espacial. - Estruturas económicas no mundo actual: unha economía globalizada. Os sectores produtivos na Unión Europea, España e Galicia, a súa transformación e evolución. A Unión Europea como exemplo do funcionamento dos mercados. A eurorrexión Galicia-Norte de Portugal. - A transformación humana do territorio e a distribución desigual dos recursos e do traballo. Evolución dos sistemas económicos. - Interpretación do territorio e da paisaxe. Do éxodo rural á concentración urbana. O problema do despoboamento rural no ámbito estatal e autonómico. Ordenación do territorio e transformación do espazo. A importancia do espazo público. A pegada humana e a protección do medio natural. - Implicación na defensa e protección do medio ambiente. Acción e posición ante a emerxencia climática.

UD	Título da UD	Duración
5	A necesidade dunha industria máis sostible	13

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.2 - Xerar produtos orixinais e creativos mediante a reelaboración de coñecementos previos a través de ferramentas de investigación que permitan explicar problemas presentes e pasados da humanidade a distintas escalas temporais e espaciais, do local ao global, utilizando conceptos, situacións e datos relevantes.	Xerar produtos orixinais e creativos mediante a reelaboración de coñecementos previos.	PE	75
CA2.5 - Idear e adoptar, cando sexa posible, comportamentos e accións que contribúan á conservación e mellora da contorna natural, rural e urbana, a través do respecto a todos os seres vivos, mostrando comportamentos orientados ao logro dun desenvolvemento sustentable das devanditas contornas, e defendendo o acceso universal, xusto e equitativo aos recursos que nos ofrece o planeta.	Idear e adoptar, cando sexa posible, comportamentos e accións que contribúan á conservación e mellora da contorna natural, rural e urbana.		
CA3.1 - Establecer conexións e relacións entre os coñecementos e informacións adquiridos, elaborando sínteses interpretativas e explicativas, mediante informes, estudos ou dosieres informativos, que reflectan un dominio e consolidación dos contidos tratados.	Establecer conexións e relacións entre os coñecementos e informacións adquiridos.		
CA2.3 - Transferir adecuadamente a información e o coñecemento por medio de narracións, pósteres, presentacións, exposicións orais, medios audiovisuais e outros produtos.	Transferir adecuadamente a información e o coñecemento.	TI	25

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Sociedade da información. Procura, tratamento da información, uso de datos en contornas dixitais e avaliación e contraste da fiabilidade das fontes. O problema da desinformación. Uso específico do léxico relativo aos ámbitos histórico, artístico e xeográfico. - O global e o local. A investigación en Ciencias Sociais. O estudo multicausal e a análise comparada do espazo natural, rural e urbano. A súa evolución en España e Galicia e os retos de futuro. - Análise e interpretación de conceptos espaciais: localización, escala, conexión e proximidade espacial. - Estructuras económicas no mundo actual: unha economía globalizada. Os sectores produtivos na Unión Europea, España e Galicia, a súa transformación e evolución. A Unión Europea como exemplo do funcionamento dos mercados. A eurrrexión Galicia-Norte de Portugal. - A industrialización en Europa, España e Galicia. Transicións, revolucións, permanencias e cambios na nova orde mundial. Nacemento dunha nova sociedade. - A transformación humana do territorio e a distribución desigual dos recursos e do traballo. Evolución dos sistemas económicos. - Implicación na defensa e protección do medio ambiente. Acción e posición ante a emerxencia climática.

UD	Título da UD	Duración
6	Comercio e transporte: motor e reto da economía	10

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.1 - Elaborar contidos propios en distintos formatos, mediante aplicacións e estratexias de recollida e representación de datos máis complexas, usando e contrastando criticamente fontes fiables, tanto analóxicas como dixitais, do presente e da historia contemporánea, identificando a desinformación e a manipulación.	Elaborar contidos propios en distintos formatos, mediante aplicacións e estratexias de recollida e representación de datos máis complexas.	PE	67
CA3.1 - Establecer conexións e relacións entre os coñecementos e informacións adquiridos, elaborando sínteses interpretativas e explicativas, mediante informes, estudos ou dosieres informativos, que reflectan un dominio e consolidación dos contidos tratados.	Establecer conexións e relacións entre os coñecementos e informacións adquiridos.		
CA2.3 - Transferir adecuadamente a información e o coñecemento por medio de narracións, pósteres, presentacións, exposicións orais, medios audiovisuais e outros produtos.	Transferir adecuadamente a información e o coñecemento.	TI	33

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Sociedade da información. Procura, tratamento da información, uso de datos en contornas dixitais e avaliación e contraste da fiabilidade das fontes. O problema da desinformación. Uso específico do léxico relativo aos ámbitos histórico, artístico e xeográfico. - O global e o local. A investigación en Ciencias Sociais. O estudo multicausal e a análise comparada do espazo natural, rural e urbano. A súa evolución en España e Galicia e os retos de futuro. - Análise e interpretación de conceptos espaciais: localización, escala, conexión e proximidade espacial. - Estructuras económicas no mundo actual: unha economía globalizada. Os sectores produtivos na Unión Europea, España e Galicia, a súa transformación e evolución. A Unión Europea como exemplo do funcionamento dos mercados. A eurorrexión Galicia-Norte de Portugal. - A transformación humana do territorio e a distribución desigual dos recursos e do traballo. Evolución dos sistemas económicos. - Emprego e traballo na sociedade da información, aprendizaxe permanente e ao longo de toda a vida.

UD	Título da UD	Duración
7	Outros servizos básicos para a economía e o benestar	10

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
--------------------------------	-------------------------------	-----------	----------

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA3.1 - Establecer conexións e relacións entre os coñecementos e informacións adquiridos, elaborando sínteses interpretativas e explicativas, mediante informes, estudos ou dosieres informativos, que reflectan un dominio e consolidación dos contidos tratados.	Establecer conexións e relacións entre os coñecementos e informacións adquiridos.	PE	35
CA3.2 - Realizar propostas que contribúan ao logro dos Obxectivos de Desenvolvemento Sustentable, aplicando métodos e proxectos de investigación, incidindo no uso de mapas e outras representacións gráficas, así como de medios accesibles de interpretación de imaxes.	Realizar propostas que contribúan ao logro dos Obxectivos de Desenvolvemento Sustentable.		
CA1.2 - Xerar produtos orixinais e creativos mediante a reelaboración de coñecementos previos a través de ferramentas de investigación que permitan explicar problemas presentes e pasados da humanidade a distintas escalas temporais e espaciais, do local ao global, utilizando conceptos, situacións e datos relevantes.	Xerar produtos orixinais e creativos mediante a reelaboración de coñecementos previos.	TI	65
CA1.3 - Coñecer os Obxectivos de Desenvolvemento Sustentable, realizando propostas que contribúan ao seu logro, aplicando métodos e proxectos de investigación, incidindo no uso de mapas e outras representacións gráficas, así como de medios accesibles de interpretación de imaxes.	Coñecer os Obxectivos de Desenvolvemento Sustentable.		
CA2.3 - Transferir adecuadamente a información e o coñecemento por medio de narracións, pósteres, presentacións, exposicións orais, medios audiovisuais e outros produtos.	Transferir adecuadamente a información e o coñecemento.		
CA3.3 - Entender e afrontar, desde un enfoque ecosocial, problemas e desafíos pasados, actuais ou futuros das sociedades contemporáneas tendo en conta as súas relacións de interdependencia e ecodependencia.	- Entender e afrontar, desde un enfoque ecosocial, problemas e desafíos pasados, actuais ou futuros das sociedades contemporáneas.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Sociedade da información. Procura, tratamento da información, uso de datos en contornas dixitais e avaliación e contraste da fiabilidade das fontes. O problema da desinformación. Uso específico do léxico relativo aos ámbitos histórico, artístico e xeográfico. - Estruturas económicas no mundo actual: unha economía globalizada. Os sectores produtivos na Unión Europea, España e Galicia, a súa transformación e evolución. A Unión Europea como exemplo do funcionamento dos mercados. A eurorexión Galicia-Norte de Portugal. - A industrialización en Europa, España e Galicia. Transicións, revolucións, permanencias e cambios na nova orde mundial. Nacemento dunha nova sociedade. - Emprego e traballo na sociedade da información, aprendizaxe permanente e ao longo de toda a vida.

UD	Título da UD	Duración
8	Os retos do mundo globalizado e os ODS	10

Craterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA2.5 - Idear e adoptar, cando sexa posible, comportamentos e accións que contribúan á conservación e mellora da contorna natural, rural e urbana, a través do respecto a todos os seres vivos, mostrando comportamentos orientados ao logro dun desenvolvemento sustentable das devanditas contornas, e defendendo o acceso universal, xusto e equitativo aos recursos que nos ofrece o planeta.	Idear e adoptar, cando sexa posible, comportamentos e accións que contribúan á conservación e mellora da contorna natural, rural e urbana.	PE	67
CA3.1 - Establecer conexións e relacións entre os coñecementos e informacións adquiridos, elaborando sínteses interpretativas e explicativas, mediante informes, estudos ou dosieres informativos, que reflectan un dominio e consolidación dos contidos tratados.	Establecer conexións e relacións entre os coñecementos e informacións adquiridos, elaborando sínteses interpretativas e explicativas.		
CA3.7 - Adoptar un papel activo e comprometido coa contorna, de acordo con aptitudes, aspiracións, intereses e valores propios, a partir da análise crítica da realidade económica, da distribución e xestión do traballo, e a adopción de hábitos responsables, saudables, sustentables e respectuosos coa dignidade humana e a doutros seres vivos, así como da reflexión ética ante os usos da tecnoloxía e a xestión do tempo libre.	Adoptar un papel activo e comprometido coa contorna, de acordo con aptitudes, aspiracións, intereses e valores propios.		
CA3.8 - Contribuír á consecución dun mundo máis seguro, xusto, solidario e sustentable, a través da análise dos principais conflitos do presente e o recoñecemento das institucións do Estado, e das asociacións civís que garanten a seguridade integral e a convivencia social, así como dos compromisos internacionais do noso país en favor da paz, a seguridade, a cooperación, a sustentabilidade, os valores democráticos e os Obxectivos de Desenvolvemento Sustentable.	Contribuír á consecución dun mundo máis seguro, xusto, solidario e sustentable.	TI	33
CA1.4 - Identificar os elementos da contorna e comprender o seu funcionamento como un sistema complexo por medio da análise multicausal das súas relacións naturais e humanas, presentes e pasadas, valorando o grao de conservación e de equilibrio dinámico.	Identificar os elementos da contorna e comprender o seu funcionamento como un sistema complexo por medio da análise multicausal das súas relacións naturais e humanas, presentes e pasadas.		
CA2.3 - Transferir adecuadamente a información e o coñecemento por medio de narracións, pósteres, presentacións, exposicións orais, medios audiovisuais e outros produtos.	Transferir adecuadamente a información e o coñecemento.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Obxectivos de Desenvolvemento Sustentable. Emerxencia climática e sustentabilidade. Relación entre factores naturais e antrópicos. Modificacións, efectos e ameazas na Terra e a contorna próxima de España e Galicia. Os avances tecnolóxicos e a conciencia ecosocial. - Sociedade da información. Procura, tratamento da información, uso de datos en contornas dixitais e avaliación e contraste da fiabilidade das fontes. O problema da desinformación. Uso específico do léxico relativo aos ámbitos histórico, artístico e xeográfico. - Dilemas e incertezas ante o crecemento, a empregabilidade e a sustentabilidade. - A transformación humana do territorio e a distribución desigual dos recursos e do traballo. Evolución dos sistemas económicos. - Implicación na defensa e protección do medio ambiente. Acción e posición ante a emerxencia climática.

UD	Título da UD	Duración
9	A crise do Antigo Réxime. A orixe do mundo contemporáneo	13

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.6 - Recoñecer os trazos que van conformando a identidade propia e a dos demais, a riqueza das identidades múltiples en relación con distintas escalas espaciais, a través da investigación e a análise dos seus fundamentos xeográficos, históricos, artísticos, ideolóxicos e lingüísticos, e o recoñecemento das súas expresións culturais.	Recoñecer os trazos que van conformando a identidade propia e a dos demais, a riqueza das identidades múltiples en relación con distintas escalas espaciais.	PE	60
CA2.3 - Transferir adecuadamente a información e o coñecemento por medio de narracións, pósteres, presentacións, exposicións orais, medios audiovisuais e outros produtos.	Transferir adecuadamente a información e o coñecemento.		
CA2.4 - Identificar os principais feitos históricos nos diferentes contextos e valorar os cambios que propiciaron nos aspectos ideolóxicos, sociais, políticos e económicos conformando as bases do mundo contemporáneo e actual; así mesmo, xustificar que feitos do pasado teñen unha incidencia no presente establecendo relacións de causalidade e consecuencialidade que todo acontecemento histórico vai provocar no futuro.	Identificar os principais feitos históricos nos diferentes contextos e valorar os cambios que propiciaron nos aspectos ideolóxicos, sociais, políticos e económicos conformando as bases do mundo contemporáneo e actual.		
CA2.7 - Recoñecer movementos e causas que xeren unha conciencia solidaria, promovan a cohesión social, e traballen para a eliminación da desigualdade, especialmente a motivada por cuestión de xénero, e para o pleno desenvolvemento da cidadanía, mediante a mobilización de coñecementos e estratexias de participación, traballo en equipo, mediación e resolución pacífica de conflitos.	Recoñecer movementos e causas que xeren unha conciencia solidaria, promovan a cohesión social, e traballen para a eliminación da desigualdade, especialmente a motivada por cuestión de xénero, e para o pleno desenvolvemento da cidadanía.		

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA2.8 - Recoñecer os trazos que van conformando a identidade propia e a dos demais, a riqueza das identidades múltiples en relación con distintas escalas espaciais, a través da investigación e a análise dos seus fundamentos xeográficos, históricos, artísticos, ideolóxicos e lingüísticos, e o recoñecemento das súas expresións culturais.	Recoñecer os trazos que van conformando a identidade propia e a dos demais, a riqueza das identidades múltiples en relación con distintas escalas espaciais.		
CA3.1 - Establecer conexións e relacións entre os coñecementos e informacións adquiridos, elaborando sínteses interpretativas e explicativas, mediante informes, estudos ou dosieres informativos, que reflectan un dominio e consolidación dos contidos tratados.	Establecer conexións e relacións entre os coñecementos e informacións adquiridos.		
CA3.4 - Recoñecer movementos e causas que xeren unha conciencia solidaria, promovan a cohesión social e traballen para a eliminación da desigualdade, especialmente a motivada por cuestión de xénero, e para o pleno desenvolvemento da cidadanía, mediante a mobilización de coñecementos e estratexias de participación, traballo en equipo, mediación e resolución pacífica de conflitos.	Recoñecer movementos e causas que xeren unha conciencia solidaria, promovan a cohesión social e traballen para a eliminación da desigualdade, especialmente a motivada por cuestión de xénero, e para o pleno desenvolvemento da cidadanía.		
CA3.5 - Rexeitar actitudes discriminatorias e recoñecer a riqueza da diversidade, a partir da análise da relación entre os aspectos xeográficos, históricos, ecosociais e culturais que conformaron a sociedade globalizada e multicultural actual, e o coñecemento da achega dos movementos en defensa dos dereitos das minorías e en favor da inclusión e a igualdade real, especialmente das mulleres e doutros colectivos discriminados.	Rexeitar actitudes discriminatorias e recoñecer a riqueza da diversidade.		
CA3.8 - Contribuír á consecución dun mundo máis seguro, xusto, solidario e sustentable, a través da análise dos principais conflitos do presente e o recoñecemento das institucións do Estado, e das asociacións civís que garanten a seguridade integral e a convivencia social, así como dos compromisos internacionais do noso país en favor da paz, a seguridade, a cooperación, a sustentabilidade, os valores democráticos e os Obxectivos de Desenvolvemento Sustentable.	Contribuír á consecución dun mundo máis seguro, xusto, solidario e sustentable.		
CA1.1 - Elaborar contidos propios en distintos formatos, mediante aplicacións e estratexias de recollida e representación de datos máis complexas, usando e contrastando criticamente fontes fiables, tanto analóxicas como dixitais, do presente e da historia contemporánea, identificando a desinformación e a manipulación.	Elaborar contidos propios en distintos formatos.	TI	40

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.5 - Rexeitar actitudes discriminatorias e recoñecer a riqueza da diversidade, a partir da análise da relación entre os aspectos xeográficos, históricos, ecosociais e culturais que conformaron a sociedade globalizada e multicultural actual, e o coñecemento da achega dos movementos en defensa dos dereitos das minorías e en favor da inclusión e a igualdade real, especialmente das mulleres e doutros colectivos discriminados.	Rexeitar actitudes discriminatorias e recoñecer a riqueza da diversidade, a partir da análise da relación entre os aspectos xeográficos, históricos, ecosociais e culturais.		
CA2.1 - Analizar procesos de cambio histórico e comparar casos da Historia e a Xeografía a través do uso de fontes de información diversas, tendo en conta as transformacións de curta e longa duración (conxuntura e estrutura), as continuidades e permanencias en diferentes períodos e lugares.	Analizar procesos de cambio histórico e comparar casos da Historia e a Xeografía a través do uso de fontes de información diversas.		
CA2.2 - Utilizar secuencias cronolóxicas complexas nas que identificar, comparar e relacionar feitos e procesos en diferentes períodos e lugares históricos (simultaneidade, duración, causalidade), utilizando termos e conceptos específicos do ámbito da Historia e da Xeografía.	- Utilizar secuencias cronolóxicas complexas nas que identificar, comparar e relacionar feitos e procesos en diferentes períodos e lugares históricos (simultaneidade, duración, causalidade).		
CA2.6 - Coñecer, valorar e exercitar responsabilidades, dereitos e deberes e actuar en favor do seu desenvolvemento e a defensa dos valores constitucionais e democráticos.	Coñecer, valorar e exercitar responsabilidades, dereitos e deberes.		
CA3.6 - Contribuír ao benestar individual e colectivo a través do deseño, exposición e posta en práctica de iniciativas orientadas a promover un compromiso activo cos valores comúns, a mellora da contorna e o servizo á comunidade.	Contribuír ao benestar individual e colectivo.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Sociedade da información. Procura, tratamento da información, uso de datos en contornas dixitais e avaliación e contraste da fiabilidade das fontes. O problema da desinformación. Uso específico do léxico relativo aos ámbitos histórico, artístico e xeográfico. - Cultura mediática. Técnicas e métodos das Ciencias Sociais: análise de textos, interpretación e elaboración de mapas, esquemas e sínteses, representación de gráficos e interpretación de imaxes a través de medios dixitais accesibles. Tecnoloxías da información xeográfica. - Igualdade de xénero e formas de violencia contra as mulleres. Actitudes e comportamentos sexistas - Métodos de investigación no ámbito da Xeografía e da Historia. Metodoloxías do pensamento histórico e do pensamento xeográfico. - As fontes históricas como base para a construción do coñecemento sobre o pasado contemporáneo. Contraste entre interpretacións de historiadores. - A transformación política dos seres humanos: da servidume á cidadanía. Transicións, revolucións e resistencias: permanencias e cambios na época contemporánea. A conquista dos dereitos individuais e colectivos na época contemporánea. Orixe, evolución e adaptación dos sistemas liberais en España e no mundo a través das fontes. - A chegada a España dunha nova dinastía, uniformismo e reformismo borbónico. Crise do Antigo Réxime en España e Galicia ata 1814. O reformismo ilustrado en Galicia. - A industrialización en Europa, España e Galicia. Transicións, revolucións, permanencias e cambios na nova orde

Contidos

- mundial. Nacemento dunha nova sociedade.
- A transformación humana do territorio e a distribución desigual dos recursos e do traballo. Evolución dos sistemas económicos.
- O nacemento das novas expresións artísticas e culturais ata a metade do século XIX e a súa relación coas artes clásicas. A personalidade independente de Goya. Respecto e conservación do patrimonio material e inmaterial.
- Organización política das sociedades. Ordenamento normativo autonómico, constitucional e supranacional como garante do desenvolvemento de dereitos e liberdades para o exercicio da cidadanía. Cidadanía europea e cosmopolita.
- O patrimonio como ben e como recurso. Posta en valor, difusión e xestión da riqueza patrimonial.
- A transformación humana do territorio e a distribución desigual dos recursos e do traballo. Evolución dos sistemas económicos, dos ciclos demográficos, dos modos de vida e dos modelos de organización social. A loita polos dereitos laborais e sociais: o estado do benestar.

4.1. Concrecións metodolóxicas

Desde o punto de vista da metodoloxía, ponse o foco nos seguintes aspectos:

I. Educación integral orientada a formar persoas:

- Indagadoras e analíticas.
- Informadas e cultas.
- Reflexivas e críticas.
- Boas comunicadoras.
- Colaboradoras e participativas.
- Comprometidas e éticas.
- Creativas.
- Respectuosas e con mentalidade aberta.

II. Desenvolvemento sostible desde o punto de vista ambiental e social:

- Para educar cidadáns globais, persoas comprometidas consigo mesmas, cos demais e co planeta.
- Todos os elementos débense orientar a que o alumnado reflexione sobre os retos do século XXI e deben contribuír á construción dun mundo mellor.

III. Proxecto conectado coa realidade que promove a aprendizaxe competencial. Para iso, cada unidade didáctica organízase ao redor dunha situación de aprendizaxe, unha experiencia de aprendizaxe (problema, tema, reto) motivadora, real e próxima ao alumnado. As unidades seguen unha ruta didáctica en catro fases:

- Espertar a curiosidade do alumno e tomar conciencia da situación-problema.
- Aprendizaxe orientada cara aos contidos necesarios e o desenvolvemento das habilidades de pensamento.
- Aplicación do aprendido en tarefas complexas, con forte sentido competencial e actitudinal.
- Consolidación, valoración do aprendido e personalización.

IV. Aprendizaxe personalizada mediante a flexibilización de adaptacións para que responda á diversidade de realidades educativas.

V. Avaliación formativa para avaliar todas as fases do proceso educativo, cunha gran diversidade de instrumentos, incluíndo a participación do propio estudante.

VI. Ensino dixital para desenvolver a competencia dixital do alumnado e tamén como ferramenta de ensino e aprendizaxe.

VII. Enfoque multidisciplinar e, aínda que cada unha área ten sentido propio, propónse un gran número de dinámicas interdisciplinares que contribúen a unha aprendizaxe profunda e que permiten interrelacionar saberes e fortalecer as aprendizaxes das áreas instrumentais.

VIII. Integración de novos saberes:

- Alfabetización informacional.
- Competencias STEAM.

4.2. Materiais e recursos didácticos

Denominación
Material bibliográfico, material visual e audiovisual, recursos informáticos e recursos humanos

Material do alumnado:

Libro do alumnado.

Atlas.

Caderno.

Diario de aprendizaxe.

LibroMedia 5.0.

Material do profesorado:

PDA. Programación didáctica da aula, axustada aos requirimentos da LOMLOE.

Biblioteca do profesorado:

- Solucionario.

- Recursos didácticos (reforzo e apoio, ampliación e enriquecemento, avaliación, autoavaliación e solucionario das avaliacións).

- App de avaliación.

- Máis recursos: As Ciencias Sociais no cinema; Ciencias Sociais para a paz; Lecturas de Xeografía e Historia.

Material visual e audiovisual: vídeos ou DVD de documentais e películas, presentacións informáticas de Power Point, diapositivas, transparencias, fotografías de publicacións impresas ou electrónicas, grabacións musicais.

Recursos informáticos: aula de ordenadores, ordenadores portátiles, páxinas web con información xeográfica e histórica e recursos didácticos.

5.1. Procedemento para a avaliación inicial

A avaliación inicial, ou de diagnóstico, do curso realizarase mediante un cuestionario con preguntas sobre algúns contidos do curso anterior e sobre os conceptos xeográficos e históricos que o alumno debe coñecer para o novo curso mediante unha "chuvia de ideas" ou unha proba escrita.

5.2. Criterios de cualificación e recuperación

Pesos dos instrumentos de avaliación por UD:

Unidade didáctica	UD 1	UD 2	UD 3	UD 4	UD 5	UD 6	UD 7	UD 8	UD 9	Total
Peso UD/ Tipo Ins.	10	12	12	12	12	10	10	10	12	100
Proba escrita	70	60	50	25	75	67	35	67	60	56

Unidade didáctica	UD 1	UD 2	UD 3	UD 4	UD 5	UD 6	UD 7	UD 8	UD 9	Total
Peso UD/ Tipo Ins.	10	12	12	12	12	10	10	10	12	100
Táboa de indicadores	30	40	50	75	25	33	65	33	40	44

Criterios de cualificación:

a) Criterios de cualificación en cada avaliación

1. Será obrigatorio entregar realizadas todas as actividades. Se houberse un grande número de actividades non entregadas, superior ao 50%, pode suspenderse a avaliación.
2. A entrega das actividades fóra do prazo previsto influirá negativamente na cualificación.
3. A falta significativa do material necesario e solicitado para utilizar na aula será penalizada na cualificación, así como as faltas de ortografía, caligrafía e deficiente presentación nos traballos propostos.
4. A nota media das probas obxectivas deberá ser de aprobado. Sobre ela poderán influír os criterios anteriores para superar a avaliación.
5. A valoración dos distintos apartados avaliábeis será:
  - Probas escritas: ata un 80%.
  - O 20% da cualificación atenderá a:
    - Caderno, traballo na aula e participación.
    - Elaboración de traballos individuais ou en grupo, en formatos diversos (papel, informático etc.).
    - Exposición oral de traballos individuais ou grupais.

b) Criterios de cualificación global das tres avaliacións: A nota media das tres avaliacións deberá ser de aprobado.

Criterios de recuperación:

RECUPERACIÓN DE AVALIACIÓNS PENDENTES

Durante o mes de xuño, antes da realización da sesión da terceira avaliación parcial e da avaliación final, farase un exame (proba escrita) de recuperación final para os alumnos que obtivesen unha cualificación negativa nalgunha das avaliacións, segundo o criterio do profesorado, podendo, de igual modo, realizarse ao longo do curso probas parciais de cada unha das avaliacións en función do criterio do profesor/a.

Non obstante, o profesor poderá levar a cabo outras formas de recuperación mediante as fórmulas que considere máis adecuadas ás características dos seus alumnos/as e as súas dificultades. A cualificación definitiva da materia ou dos ámbitos farase efectiva na avaliación final de curso. Faranse, tamén, exames de recuperación das materias que quedaran pendentes de cursos anteriores na forma e datas fixadas a principios de curso polo departamento.

5.3. Procedemento de seguimento, recuperación e avaliación das materias pendentes

Para aprobar a materia pendente de Xeografía e Historia de 3º de ESO haberá que facer unha serie de exercicios do libro de texto (que valerán 2 puntos) e dúas probas escritas (de 8 preguntas cada unha):

As alumnas/os que obteñan un 5 de media no global destas dúas probas (8 puntos de cada un dos exames máis 2 puntos dos exercicios), estarán aprobados. As/os que non aproben, terán unha última oportunidade na proba final do mes de xuño, na que deberán presentar todos os exercicios do temario completo do libro de texto (2 puntos) e facer un único exame tamén de todos os temas (8 puntos).

Todas as preguntas dos exames estarán escollidas dos exercicios marcados.

6. Medidas de atención á diversidade

1. Medidas ordinarias.

1.1. Organizativas:

- Adecuación para algún alumno/a ou grupo da estrutura organizativa do centro e/ou da aula: tempos diferenciados, horarios específicos... ; espazos diferenciados, materiais e recursos didácticos diferenciados.
- Desdoblamento de grupos.
- Reforzo educativo e/ou apoio de profesorado na aula.

1.2. Curriculares:

- Adaptacións metodolóxicas para algún alumno/grupo, como traballo colaborativo en grupos heteroxéneos, tutoría entre iguais, aprendizaxe por proxectos, etc.
- Adaptación dos tempos e/ou os instrumentos de avaliación para algún alumno/a.
- Programas de reforzo para o alumnado que tivo promoción sen superar todas as materias.
- Programa específico para o alumnado repetidor da materia.
- Aplicación personalizada dese programa específico para repetidores da materia.

2. Medidas extraordinarias:

2.1. Organizativas:

- Alumnado que recibe apoio por parte do profesorado especialista en PT/AL.
- De ser o caso, grupos de adquisición das linguas (para alumnado estranxeiro).
- De ser o caso, grupos de adaptación da competencia curricular (alumnado estranxeiro).
- Outras medidas organizativas: escolarización domiciliaria, escolarización combinada, etc.

2.2. Curriculares:

- Adaptacións curriculares na materia.
- De ser o caso, agrupamento flexible ou específico autorizado na materia.
- Alumnado con flexibilización na escolarización.
- Descrición do protocolo de coordinación co profesorado que comparte co titular da materia os reforzos, apoios, adaptación, etc. (coordinación cos PT / AL / outro profesorado de apoio / profesorado do agrupamento / etc).

7.1. Concreción dos elementos transversais

	UD 1	UD 2	UD 3	UD 4	UD 5	UD 6	UD 7	UD 8
ET.1 - Emprendemento			X					
ET.2 - Igualdade de xénero		X						
ET.3 - Educación para a paz	X		X					
ET.4 - Educación para o consumo responsable e o desenvolvemento sostible	X							X
ET.5 - Educación para a saúde (incluída a sexual)	X	X						X

	UD 1	UD 2	UD 3	UD 4	UD 5	UD 6	UD 7	UD 8
ET.6 - Educación emocional e en valores	X	X	X	X	X	X	X	X

	UD 9
ET.1 - Emprendemento	
ET.2 - Igualdade de xénero	X
ET.3 - Educación para a paz	X
ET.4 - Educación para o consumo responsable e o desenvolvemento sostible	
ET.5 - Educación para a saúde (incluída a sexual)	
ET.6 - Educación emocional e en valores	X

Observacións:

Teremos en conta, especialmente, os seguintes elementos transversais e accións relacionadas cos mesmos:

- A igualdade entre homes e mulleres.
- Os valores de igualdade de trato e non discriminación.
- Os valores que sustentan a igualdade, a liberdade, a xustiza, o pluralismo político, a paz, a democracia e o respecto aos dereitos humanos.
- O respecto ás mulleres e ós homes e ás persoas con discapacidade.
- O rexeitamento da violencia.
- O respecto ao Estado de dereito a ás vítimas do terrorismo e de calquera tipo de violencia.
- A prevención da violencia de xénero ou contra persoas con discapacidade.
- A prevención e resolución pacífica de conflitos.
- Evitar comportamentos e contidos sexistas e estereotipados.
- Promover unha vida saudable a través da práctica regular de deporte e dunha dieta equilibrada.
- Incluir a educación e a seguridade vial como elementos curriculares, para favorecer a convivencia nas vías e prevenir accidentes de tráfico.

7.2. Actividades complementarias

Actividade	Descrición	1º trim.	2º trim.	3º trim.
Visitas a museos, mostras artísticas ou históricas, xacementos arqueolóxicos ou unha cidade histórica.	Excursión a Santiago de Compostela: visita ao Parlamento de Galicia e ao Centro Galego de Arte Contemporánea, e percorrido polo casco histórico. // Obxectivos: 1) coñece-lo Estatuto de Autonomía de Galicia e as institucións autonómicas; 2) aprender a valorar o patrimonio histórico-artístico da nosa comunidade. // Temporalización: 1 día (data aproximada: maio-xuño).			X

Observacións:

A día de hoxe o departamento non ten prevista ningunha actividade extraescolar para o curso 2023/2024, pero ó longo do mesmo poderáse organizar algunha actividade extraescolar que se considere de interese como a visita a unha mostra artística ou histórica, visita a un museo ou xacemento arqueolóxico, etc. Considérase a posibilidade dunha excursión a Santiago de Compostela.

8.1. Procedemento para avaliar o proceso do ensino e a practica docente cos seus indicadores de logro

Indicadores de logro
Adecuación da programación didáctica e da súa propia planificación ao longo do curso académico
1. Resulta clara a vinculación entre o currículo e o proceso que se seguiu na aula
3. Queda claro o enfoque competencial
6. Destaca o desenvolvemento de comportamentos éticos.
7. A vinculación cos desafíos do século XXI e cos ODS está clara.
8. Os criterios establecidos facilitan a avaliación continua e a autoavaliación.
9. Os instrumentos de avaliación proporcionan información valiosa.
11. A temporalización foi adecuada.
Metodoloxía empregada
4. As aprendizaxes instrumentais incorpóranse adecuadamente.
12. Os alumnos sentíronse motivados polos retos e desafíos que se expoñen.
13. A adquisición de aprendizaxes e habilidades estivo ben equilibrada.
14. As actividades contribúen a que o alumnado alcance autonomía progresivamente.
16. Prestou atención á expresión persoal dos alumnos.
17. As interaccións entre o alumnado fanse progresivamente máis fluídas.
18. A convivencia na aula e as relacións van avanzando positivamente ao longo do curso.
Organización xeral da aula e o aproveitamento dos recursos
2. A planificación permite flexibilizar sesións de traballo, agrupamentos, organización das actividades...
Clima de traballo na aula
10. O proceso levouse a cabo con fluidez.
15. Hai espazo para a reflexión persoal e grupal sobre o proceso de aprendizaxe.
Coordinación co resto do equipo docente e coas familias ou as persoas titoras legais
5. A interdisciplinabilidade é operativa.

Descrición:

Todos e cada un dos ítems relativos á valoración do proceso de ensino e da práctica docente, tanto desde o punto de vista curricular como desde o punto de vista do desenvolvemento na aula, están vinculados cos tres mesmos indicadores de logro: Óptimo / Para revisar / Para reelaborar.

- Ítems desde o punto de vista curricular: do 1 ao 9.
- Ítems desde o punto de vista do desenvolvemento na aula: do 10 ao 18.

8.2. Procedemento de seguimento, avaliación e propostas de mellora

En canto ao procedemento de seguimento, mecanismos de revisión, avaliación, propostas de mellora e modificación da programación didáctica, teranse en conta os seguintes puntos:

- A periodicidade coa que se revisará a programación didáctica.
- Os contidos que foron preciso engadir ou eliminar con respecto á programación prevista.
- As medidas que se adoptarán como resultado da revisión.

9. Outros apartados

1. Proxecto lector

Obxectivos: potenciar a comprensión lectora ; espertar o interese pola lectura; desenvolver, xuntamente coa lectura comprensiva, a expresión oral e escrita; promover o uso da biblioteca; implicar ás familias, favorecendo que pais e nais contribúan a estimular a lectura no tempo de lecer dos seus fillos. Metodoloxía: lectura na clase do libro de texto; valoración da lectura voluntaria de novelas históricas, capítulos de libros e artigos relacionados co temario; recensión de libros que teñan relación coas Ciencias Sociais; actividades de animación á lectura (charlas con escritores, contacontos...); implantación dunha hora de lectura á semana; celebración de datas sinaladas (Día do libro, Día das letras galegas, Día da poesía...)